

สารบัญ

ชื่อย่อ : 8

คำนำผู้แปล : 10

คำนำผู้เขียน : 16

กิตติกรรมประกาศ : 18

1. ชีวิตกับมรดกตกทอด : 22

2. ยูเอเอเกเลียน : 44

3. จากพระเจ้าสู่เงินตรา : 56

4. กรรมมาชีพปรากฏ : 66

5. ต้นร่างลัทธิมาร์กซ : 74

6. การพัฒนาทฤษฎีประวัติศาสตร์แบบวัตถุนิยม : 88

7. เป้าหมายของประวัติศาสตร์ : 100

8. เศรษฐศาสตร์ : 122

9. ลัทธิคอมมิวนิสต์กับการปฏิวัติ : 148

10. มาร์กซถูกต้องแล้วหรือ? : 166

11. มาร์กซยังสอดคล้องกับยุคสมัยอยู่ไหม? : 190

แหล่งอ้างอิง : 218

บทอ่านต่อ : 224

สารบัญภาพประกอบ

1. คาร์ล มาร์กซ เมื่อปี 1836 ในวัย 18 ปี
International Institute of Social History (Amsterdam) 26
2. เจนนี่ มาร์กซ (ชื่อแรกเกิดว่า เจนนี่ ฟอน เวสต์ฟาเลน)
SPUTNIK/Alamy Stock Photo 29
3. ด้านนอกของบ้านเลขที่ 41 ถนนเมตแลนด์ปาร์ก ย่านฮาเวอร์สตีอก
ฮิลล์ กรุงลอนดอน ที่ซึ่งมาร์กซอาศัยอยู่ในช่วง 15 ปีท้ายของชีวิต
ภาพโดย Rosemary Matthews/BIPs/Getty Images 37
4. จอร์จ วิลเฮล์ม ฟรีดริช เฮเกล (ค.ศ. 1770-1831)
Wikimedia Commons/Public Domain 47
5. ต้นฉบับข้อปัญหาที่ 11 ว่าด้วยฟอยเออร์บาคของมาร์กซ
INTERFOTO/Alamy Stock Photo 95
6. ฟรีดริช เองเกิลส์ (ค.ศ. 1820-1895)
© Roger-Viollet/TopFoto 110
7. ห้องอ่านหนังสือทรงกลมแห่งหอสมุดบริติชเก่า เปิดใช้งานในปี 1842
ที่ซึ่งมาร์กซค้นคว้าเรียบเรียงงานเรื่อง *ทุน*
ภาพโดย Popperfoto/Getty Images 134

8. โรงงานอังกฤษ

Neveshkin Nikolay/Shutterstock.com 143

9. คอมมูนปารีส ซึ่งมาร์กซบรรยายไว้ในงานเรื่อง *สงครามกลางเมืองในฝรั่งเศส*

© De Agostini/Biblioteca Ambrosiana/age fotostock 151

10. คาร์ล มาร์กซ

© Everett Historical/Shutterstock.com 169

11. รูปปั้นของมาร์กซที่นครจุงกิง ประเทศจีน

Bill Perry/Shutterstock.com 193

12. หลุมฝังศพของมาร์กซ ณ สุสานไฮเกต ในกรุงลอนดอน

Christian Mueller/Shutterstock.com 214

ชื่อย่อ

โดยทั่วไป การอ้างอิงถึงงานเขียนของมาร์กซในฉบับหนังสือเล่มนี้จะลงเป็นชื่อย่อของงานไว้ ตามด้วยเลขหน้าที่อ้างอิง ข้อความ เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่นด้านล่างนี้ เลขหน้าที่อ้างอิงมาจากหนังสือเรื่อง David McLellan (ed.), *Karl Marx: Selected Writings*, 2nd edition (Oxford University Press, Oxford, 2000)

- B "On Bakunin's *Statism and Anarchy*"
- C I *Capital: A Critique of Political Economy*, volume I, trans. Ben Fowkes (London: Penguin, 1990)
- C III *Capital, A Critique of Political Economy*, volume III, trans. David Fernbach (London: Penguin, 1993)
- CM *Communist Manifesto*
- D Doctoral Thesis
- EB *The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte*
- EPM *Economic and Philosophical Manuscripts of 1844*
- G *Grundrisse: Foundations of the Critique of Political Economy*, trans. Martin Nicolaus (London: Penguin, 1993)
- GI *The German Ideology*
- GP "Critique of the Gotha Programme"
- HF *The Holy Family*
- I "Towards a Critique of Hegel's *Philosophy of Right*: Introduction"
- J "On the Jewish Question"

- M "On James Mill" (notebook)
- MC Letters and miscellaneous writings cited in David McLellan, *Karl Marx: His Life and Thought: A Biography*, 4th edition (New York: Palgrave Macmillan, 2006)
- P Preface to *A Critique of Political Economy*
- PP *The Poverty of Philosophy*
- R Correspondence with Ruge of 1843
- T "Theses on Feuerbach"
- VPP "Value, Price and Profit" [in *Wage-Labour and Capital & Value, Price and Profit* (New York: International Publishers, 1975)]
- WLC *Wage-Labour and Capital*

คำนำผู้แปล

ลัทธิมาร์กซเป็นรักแรกทางอุดมการณ์การเมืองสำหรับผม และเพื่อนร่วมรุ่น “คนเดือนตุลาฯ” จำนวนมาก

มันเป็นสัมพันธ์รักที่ดูเดือดร้อนแรงทางอารมณ์ความรู้สึก ไม่ใช่รักเล่นๆ หรือรักชั่วคราวช่วยยามแล้วผ่านเลย หากผูกพันแน่นแฟ้นทั้งความคิดและวิญญาณ ถึงขั้นติดตามความรักข้ามน้ำ ลุยไฟไปไหนไปกัน ไม่ว่าจะดงกระสุนห่าระเบิดหรือป่าเขาหิมพานต์ กันดารไกลที่ไม่คุ้นเคยรู้จัก แม้ต้องเอาเลือดเนื้อชีวิตเข้าเสี่ยง ก็ยอม จนหลายคนต้องเสียสละพลีชีพบูชารักนั้นไปอย่างไร ชื่อเสียงเรียงนาม ไม่มีวันที่ครอบครัวยุติมิตรจะได้ถ้ากระดุกคิน

และแล้วรักแรกนั้นก็ม้วนจบลง เมื่อแต่ละคนต่างค้นพบ ด้วยประสบการณ์ของตัวเองว่า “เธอ” หรือร่างทรงรูปธรรมของ “เธอ” บนโลกจริงใบนี้ไม่ได้เป็นไปอย่างในอุดมคติ

แต่นั้นก็ไม่ใช่เหตุผลดีพอที่จะลืมรักแรกทางอุดมการณ์ นั้น ตรงกันข้าม มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ที่คนรุ่นผมและสังคมไทยจะทำความเข้าใจประสบการณ์รักแรกดังกล่าว ดังที่ผมเคยพยายามอธิบายไว้ในที่หนึ่งว่า:

สำหรับบรรดาผู้อ่าน ... ในโลกยุคหลังคอมมิวนิสต์แห่ง
ทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ปัจจุบันนั้น ...
ขอเขียนว่าด้วยลัทธิมาร์กซิสต์-คอมมิวนิสต์ที่ล้มเลิก
ไปแล้วในรูปจติของมัน ณ ประเทศทุนนิยมโลกที่สาม
ซึ่งห่างไกลและสงบสงัดเกือบกึ่งศตวรรษก่อนคงต้องดูเป็น
เรื่องเกินความจำเป็น แม้กระทั่ง “สิทธิที่จะดำรงอยู่” ของ
ตัวบทดังกล่าวนั้นก็คงดูน่ากลางแคลงใจ เพราะถึงอย่างไร
ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ทฤษฎี การปฏิบัติ และองค์การ
จัดตั้งแห่งลัทธิมาร์กซิสต์-คอมมิวนิสต์ก็ได้พิสูจน์ตัวมัน
เองว่าล้มละลายและได้ล่มสลายลงอย่างไม่มีขึ้นดีแล้วใน
ประเทศไทย เหมือนดังที่ได้เกิดกับทฤษฎี การปฏิบัติ และ
องค์การจัดตั้งทำนองเดียวกันส่วนใหญ่ในประเทศอื่น ๆ
ทั่วโลก กระนั้นแล้วจะยังมามัวอ่าน – มีพักต้องพูดถึง
มัวเขียน – พจนาลักษณ์ยืดยาดยาวเหยียดให้แก่ซากศพ
ทางการเมืองนี้ด้วยเหตุอันใด?

คำตอบของผมนั้นก็คือ ถึงแม้ปีศาจแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์
จะตายแล้ว แต่มันก็ยังหลอกหลอนเราอยู่ ว่าในฐานะที่มัน
ได้เคยพัวพันกับคนเป็นมาอย่างดุเดือดร้อนแรงเป็นเวลา
ยาวนาน ผู้ตายแล้วย่อมไม่จากไปโดยไม่ทิ้งรอยพิมพ์
ประทับลึกอยู่ในจิตวิญญาณทางวัฒนธรรมของบรรดา
คู่สนทนาที่แนบชิดของมัน และฉะนั้น จึงมีแต่ผ่านการ
เขียน อ่าน และทำความเข้าใจเรื่องราวของผีคอมมิวนิสต์
เท่านั้น คนเป็นจึงจะสามารถตระหนักถึงตัวตนทาง
วัฒนธรรมในจิตใต้สำนึกของตนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ได้

(Kasian Tejapira, "Introduction: Manifesto for a Post-Communist Ghost Story", *Commodifying Marxism: The Formation of Modern Thai Radical Culture, 1927-1958*, 2001, p. 1)

หรือหากจะพูดด้วยภาษาวิชาการที่ตรงไปตรงมากกว่า ในถ้อยคำของ เฟรด ฮอลล์เดย์ (Fred Halliday) ปัญญาชนฝ่ายซ้ายชาวอังกฤษเชื้อสายไอริช อดีตสมาชิกกองบรรณาธิการ *New Left Review* ศาสตราจารย์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผู้เชี่ยวชาญตะวันออกกลางแห่ง London School of Economics และภาคีสมาชิกแห่ง British Academy ผู้ล่วงลับ (ค.ศ. 1946-2010) ก็คือ:

ลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งรวบรวมเอาอุดมการณ์และความทะยานอยากทางสังคมที่รองรับการทำลายจากสหภาพโซเวียต รวมทั้งเสียงสะท้อนทั่วโลกที่ถูกปลุกให้ตื่นขึ้นด้วยการทำทายนั้น ยังคงรอให้ทำพิธีศพกลบฝังมันอยู่ จะกลบฝังลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ก็แต่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ว่ามันเป็นตัวแทนของอะไร, ทำไมคนนับล้านๆ ทั่วโลกจึงต่อสู้เพื่อและเชื่อถืออุดมคตินี้, และอะไรกันแน่ที่มันเข้าต่อสู้ต้านทานด้วย และนอกจากนี้มันจะถูกกลบฝังได้ก็ต่อเมื่อมรดกของอุดมการณ์และขบวนการนี้ถูกประเมินค่าแล้วเท่านั้น หากมิใช่แค่หลงลืมมันไปหรือ

ปิดปฏิเสธว่ามันเป็น “มายาคติ” อย่างมักง่ายและอย่าง
ละเมิดหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งปวง

(Fred Halliday, “What was Communism?”, *Political
Journeys: The openDemocracy Essays*, 2011)

หนังสือเรื่อง *มาร์กซ: ความรู้ฉบับพกพา* ที่แปลจาก
Marx: A Very Short Introduction (ตีพิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. 1980
และพิมพ์ซ้ำในหนังสือชุด Very Short Introductions ของ
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดครั้งแรกในปี 2000) ของ
ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) ศาสตราจารย์ด้านจริยปรัชญา
และชีวจริยศาสตร์ชาวออสเตรเลียผู้มีชื่อเสียงทั่วโลกเล่มนี้
ช่วยปูพื้นสนองตอบแก่อธิษฐานที่ให้เราทำความเข้าใจ ประเมิน
ค่า และสรุปบทเรียนจากอุดมการณ์และขบวนการลัทธิมาร์กซ
อย่างเยือกเย็นรอบด้านข้างต้นได้เป็นอย่างดี มันแตกต่างจาก
งานแนะนำลัทธิมาร์กซเท่าที่มีมาในภาษาไทยส่วนใหญ่ซึ่งถ้าไม่
เอนเอียงไปทางแอนตี้คอมมิวนิสต์สุดโต่งก็โน้มหน้าให้รับเชื่อมั่น
อย่างเป็นระบบจากมุมมองของผู้ที่ปลงใจปักใจเชื่อมั่นแล้ว ตรงที่
มันเป็นงานเชิงวิชาการไม่ใช่โฆษณาชวนเชื่อ พยายามเข้าอก
เข้าใจและมองอย่างเห็นอกเห็นใจแต่สงสัยไต่ถามและวิพากษ์
วิจารณ์ และนำเสนอองค์รวมวิสัยทัศน์แห่งความคิดของมาร์กซ
ที่เชื่อมโยงความคิดของเขาทั้งในวัยเยาว์และวัยวุฒิอย่างสืบเนื่อง
เข้าด้วยกันในเชิงปรัชญา แทนที่จะมองมันแยกแตกหักจากกัน
เป็นปรัชญาในวัยเยาว์และวิทยาศาสตร์สังคมในวัยวุฒิ นับเป็น
งานที่ช่วยให้เข้าใจเอกภาพและพลังในการอธิบายแห่งความคิด

ของมาร์กซ์โดยไม่จำเป็นต้องเชื่อ และเสนออย่างได้สมดุลระหว่างการหยั่งเข้าใจตรรกะภายในความคิดกับการมองโดยคงระยะห่างจากภายนอกอย่างวิจารณ์

เนื่องจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดได้จัดพิมพ์เผยแพร่ *Marx: A Very Short Introduction* ฉบับพิมพ์ครั้งที่สองออกมาในปี 2018 ผู้เขียนได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาถ้อยคำทั่วไปหลายตอนรวมทั้งเขียนบทที่ 11 “มาร์กซ์ยังสอดคล้องกับยุคสมัยอยู่ไหม?” เข้ามา ทางสำนักพิมพ์ bookscape ซึ่งรับทอดลิขสิทธิ์การแปลมาจึงได้ติดต่อขอให้ผมปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมคำแปลใหม่ให้เป็นไปตามฉบับพิมพ์ครั้งล่าสุดนี้ ผมขอขอบคุณทางสำนักพิมพ์ bookscape โดยอาจารย์ปกป้อง จันวิทย์ และอาจารย์วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง ที่ชักชวนและเอื้อเพื่อให้เวลาแก่โครงการแปลปรับปรุงใหม่นี้ รวมทั้งกองบรรณาธิการสำนักพิมพ์ที่กรุณาดูแลแก้ปัญหาละเอียดยุ่งยากในการแยกแยะเนื้อความต้นฉบับใหม่ว่ามีส่วนใดบ้างที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมไปจากเดิมอย่างรอบคอบรัดกุมรับผิดชอบ เพื่อผมแปลใหม่ได้อย่างสะดวกง่ายดายขึ้นมาก

เกษียร เตชะพีระ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตุลาคม พ.ศ. 2565

คำนำผู้เขียน

วาระครบรอบ 200 ปีชาตกาลของคาร์ล มาร์กซ นับเป็นโอกาสให้ประเมินที่ทางของเขาในประวัติศาสตร์กันใหม่ ตกลงเขาเป็นนักคิดแห่งศตวรรษที่ 19 ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมหาศาลในศตวรรษที่ 20 ทว่ามาบัดนี้เสื่อมเสียชื่อเสียงแล้ว? หรือว่ามาร์กซได้ช่วยให้เราเข้าใจความเป็นจริงคืบหน้าไปด้วยการค้นพบสังคมนิยมซึ่งยังคงจริงอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้เหมือนดังที่ดาร์วินกับไอน์สไตน์ทำ? บางทีการประเมินความสำคัญของเขาให้ถูกต้องอาจอยู่ตรงที่ใดที่หนึ่งระหว่างท่าที่สุดขั้วทั้งสองนั้นกระมัง? เป้าหมายอย่างหนึ่งของหนังสือเล่มนี้คือการตอบคำถามดังกล่าวเหล่านี้ เป้าหมายอีกอย่างของผมซึ่งถึงอย่างไรก็เป็นเงื่อนไขจำเป็นเบื้องต้นก่อนจะกำหนดค่าความสำคัญของมาร์กซได้ก็คือการนำเสนอความคิดใจกลางของเขาอย่างกระชับชัดเจน ตอนนี้มีงานวรรณกรรมเกี่ยวกับมาร์กซล้นเหลือเพื่อพ่ายเสียจนกระทั่งเราควรคิดทบทวนให้ดีก่อนจะเพิ่มหนังสือเรื่องมาร์กซเข้าไปอีกสักเล่มหนึ่งบนหิ้ง

หนังสือต่อให้เป็นเล่มแบบบางอย่างนี้ก็ตาม ผมได้เขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นเพราะมีวิสัยทัศน์เอกภาพบางอย่างรองรับงานนิพนธ์อันมากมายหลากหลายเล่มของมาร์กชอยู่ และผมไม่เห็นมีงานเล่มอื่นใดที่น่าเสนอมันออกมาในลักษณะอันเป็นที่เข้าใจได้สำหรับผู้อ่านทั่วไปที่รู้น้อยหรือไม่รู้จักงานเขียนของมาร์กชมาก่อน ความสำเร็จของหนังสือเล่มนี้ฉบับพิมพ์ครั้งแรกบ่งบอกว่ามันช่วยเติมเต็มช่องว่างบางอย่างในงานวรรณกรรมเกี่ยวกับมาร์กช งานวิชาการในชั้นหลังเกี่ยวกับความคิดของมาร์กชได้ช่วยเสริมเติมรายละเอียดและเพิ่มพูนความหยั่งเข้าใจในบางประการ ฉะนั้น *มาร์กช: ความรู้ฉบับพกพา* ฉบับพิมพ์ใหม่เล่มนี้จึงผนวกรวมงานวิชาการใหม่ๆ ดังกล่าวเข้ามาพร้อมกับขยายพื้นที่ในการประเมินความสอดคล้องกับยุคสมัยทุกวันนี้ของความคิดของมาร์กชออกไปด้วย

ปีเตอร์ ซิงเกอร์

มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน และ

มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น

กิตติกรรมประกาศ

สำหรับรายละเอียดในชีวิตประวัติของมาร์กซ ผมเป็นหนี้งานของ David McLellan เรื่อง *Karl Marx: His Life and Thought: A Biography*, ฉบับพิมพ์ครั้งที่สี่ (New York: Palgrave Macmillan, 2006) และ Gareth Stedman Jones, *Karl Marx: Greatness and Illusion* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2016) เมื่อเขียนหนังสือเล่มนี้ ฉบับพิมพ์ครั้งแรก ผมได้ขอความคิดเห็นที่ช่วยผมได้มาจาก G. A. Cohen, Robert Heilbroner, Renata Singer และ Marilyn Wetz สำหรับฉบับพิมพ์ครั้งที่สองนี้ ผมได้ประโยชน์จากความคิดเห็นของ Charles Bresler, Iason Gabriel และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Karsten Struhl Jonathon Catlin ช่วยผมอัปเดตแหล่งข้อมูลและคำแปลข้อความอ้างอิงที่ใช้ในฉบับพิมพ์ครั้งก่อน อีกทั้งให้คำแนะนำทรงคุณค่ามากมายที่ช่วยปรับปรุงตัวบทหนังสือให้ดีขึ้น Zusong Lu กับ Yaqi Liu ช่วยให้ผมเข้าใจความสำคัญของลัทธิมาร์กซในจีนทุกวันนี้ Justin Maiman บอกผมให้รู้ว่าต้องใช้นักลัทธิมาร์กซกี่คนถึงจะเปลี่ยนหลอดไฟได้

หนังสือเล่มนี้ฉบับพิมพ์ครั้งแรกเขียนขึ้นเพื่อตอบสนองคำเชิญชวนจาก Keith Thomas และ Henry Hardy ซึ่งสังกัดสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ส่วนฉบับพิมพ์ครั้งนี้ถูกเสนอแนะขึ้นโดย Andrea Keegan ในฐานะบรรณาธิการหนังสือชุดความรู้ฉบับพกพา ผมขอขอบคุณเธอที่กระตุ้นผมให้รื้อคิดอีกครั้งเกี่ยวกับมาร์กซ์ในศตวรรษที่ 21 และผมใคร่ขอบคุณ Jenny Nugee แห่งสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดและ Elakkia Bharathi แห่ง SPi Global ที่ดูแลการผลิตหนังสือจนลุล่วงไป

มาร์กซ

•

ความรู้ฉบับพกพา

MARX

•

A Very Short Introduction

by

Peter Singer

แปลโดย

เกษียร เตชะพีระ

บทที่ 1

ชีวิตกับมรดกตกทอด

ผลสะท้อนของมาร์กซ

อิทธิพลของมาร์กซนั้นจะเปรียบได้ก็แต่กับบุคคลสำคัญทางศาสนาอย่างพระเยซูหรืออนันีมูฮัมหมัดเท่านั้น ระหว่างช่วงเวลาอันยาวนานของครึ่งหลังแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกือบจะทุกๆ สี่ในสิบคนบนโลกล้วนอาศัยอยู่ภายใต้รัฐบาลที่ถือตัวเป็นมาร์กซิสต์และอ้างว่าดำเนินการตามความคิดของมาร์กซในการตัดสินใจว่าจะดำเนินนโยบายอะไร ในประเทศเหล่านี้ มาร์กซแทบจะเป็นเทพเจ้าทางโลกย์ ภาพของเขาถูกตั้งแสดงด้วยความเคารพนบอบทุกแห่งหนและถ้อยคำของเขาถูกถือเป็นแหล่งสัจธรรมและอำนาจหน้าที่อันดีมะ บรรดาผู้นำการเมืองกับปรปักษ์ของพวกเขาทั้งหลายพากันหาทางตีความมันไปในทางต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความโน้มเอียงทางการเมืองของตนและชะตากรรมของเหล่าผู้แพ้ก็คล้ายคลึงกับพวกนอกรีต ชีวิตของผู้คนหลายร้อยล้านถูกพลิกเปลี่ยนไปไม่ว่าในทางดีขึ้นหรือเลวลงด้วยมรดกของมาร์กซ

อิทธิพลที่ว่านี้หาได้จำกัดอยู่แต่กับสังคมคอมมิวนิสต์ทั้งหลายเท่านั้นไม่ รัฐบาลอนุรักษนิยมเอเย เสรีนิยมเอเย และสังคมนิยมประชาธิปไตยเอเยได้สถาปนาระบบสวัสดิการสังคมขึ้นเพื่อตัดฐานสนับสนุนขบวนการฝ่ายค้านที่ปฏิวัติซึ่งเดินแนวทางมาร์กซิสต์ ทว่าปรปักษ์พวกอื่นๆ ของลัทธิมาร์กซก็ได้แสดงปฏิกริยาตอบโต้ที่นุ่มนวลน้อยกว่า อย่างเช่นมุสโสลินีและฮิตเลอร์ก็ได้รับการช่วยเหลือให้ขึ้นสู่อำนาจโดยพลังฝ่ายอนุรักษนิยมซึ่งเห็นทั้งคู่เป็นวิธีการที่มีแววดีที่สุดในการต่อกรภัยคุกคามมาร์กซิสต์ แม้กระทั่งในประเทศต่างๆ อย่างสหรัฐ ซึ่งไม่มีผู้ทางว่าพวกมาร์กซิสต์จะเข้ากุมอำนาจได้จริง แต่กระนั้นการดำรงอยู่ของศัตรูมาร์กซิสต์ต่างชาติก็ช่วยให้เหตุผลความชอบธรรมแก่รัฐบาลทั้งหลายในการจำกัดสิทธิของบุคคล เพิ่มค่าใช้จ่ายด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ และดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบก้าวร้าวหาเรื่อง อันนำไปสู่การโค่นรัฐบาลต่างๆ ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน รวมทั้งการแทรกแซงอันนำไปสู่ความหายนะในเวียดนาม

มาบัดนี้ความคิดของมาร์กซก็ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของฉากหลังในการคิดของเราเกี่ยวกับสังคมและบทบาทที่แสดงโดยชนชั้นกับพลังทางเศรษฐกิจ ความคิดของเขาได้พลิกเปลี่ยนการศึกษาประวัติศาสตร์และสังคมวิทยา อีกทั้งส่งผลสะท้อนอย่างลึกซึ้งต่อปรัชญาและศิลปวรรณกรรม ในความหมายดังกล่าวก็คือได้ว่าเราเป็นมาร์กซิสต์กันทั้งนั้นแล้วตอนนี้

แล้วอะไรคือบรรดาความคิดที่ส่งผลกว้างไกลขนาดนั้นเล่า? นั่นคือเรื่องราวของหนังสือเล่มนี้ แต่ก่อนอื่นขอกล่าวถึงชายผู้เป็นที่มาของความคิดเหล่านี้สักเล็กน้อย

กำเนิด, การศึกษา, การแต่งงาน

คาร์ล มาร์กซ เกิดที่เมืองเทรียร์ เขตไรน์แลนด์ของเยอรมนี ในปี 1818 พ่อแม่ของเขาซึ่งได้แก่ไฮน์ริช (Heinrich) กับเฮนรีเอ็ตตา (Henrietta) นั้นมาจากครอบครัวชาวยิว ไฮน์ริชได้คุณวุฒิเป็นนักกฎหมายในปี 1814 เมื่อไรน์แลนด์อยู่ภายใต้การบริหารของฝรั่งเศส หลังนโปเลียนปราชัยในปี 1815 ไรน์แลนด์ตกอยู่ใต้การปกครองของปรัสเซียและชาวยิวก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ว่าความอีกต่อไป ไฮน์ริชกับครอบครัวจึงหันมานับถือนิกายลูเธอรันอย่างน้อยก็ในนาม ครอบครัวของเขามีฐานะดีแม้จะไม่ถึงขั้นร่ำรวยอู้ฟู่อันใด พวกเขามีทัศนนะเสรีนิยมในเรื่องศาสนาและการเมือง แต่ไม่ถึงกับหัวรุนแรง

เส้นทางทางปัญญาของมาร์กซเริ่มต้นก่อนข้างแยะเมื่อเขาไปศึกษากฎหมายที่มหาวิทยาลัยบอนน์ตอนอายุ 17 ปี ปรากฏว่าชั่วปีเดียวเขาติดคุกข้อหาเมาสุราและบาดเจ็บเล็กน้อยในการทำตัว เขายังเขียนกาพย์กลอนฝากรักไปให้ เจนนี ฟอนเวสต์ฟาเลน (Jenny von Westphalen) หวานใจตั้งแต่วัยเด็กของเขาด้วย มิช้านานพ่อของคาร์ลก็อดรันทนสิ่งที่เขาเรียกว่า “การเที่ยวคลั่งบ้าอาละวาด” นี้ต่อไปไม่ไหว และตัดสินใจว่าคาร์ลควรย้ายไปเรียนมหาวิทยาลัยเบอร์ลินที่เขาจริงเอาจึงยิ่งกว่า (ดูภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 คาร์ล มาร์กซ เมื่อปี 1836 ในวัย 18 ปี

ในกรุงเบอร์ลิน มาร์กซหันไปเรียนปรัชญาแทนกฎหมาย เรื่องนี้ไม่ประทับใจพ่อเขานัก ดังที่พ่อเขาบอกว่า “ความเสื่อมถอย สวมครุยกงแก่เรียนหัวยุงได้เข้าแทนที่ความเสื่อมถอยถือแก้ว เบียร์” (MC 27) อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังคับให้มาร์กซต้องคิด เรื่องการงานอาชีพอย่างจริงจังหาใช่คำต่าหนดิเตียนแต่เป็น มรณกรรมของพ่อของเขาต่างหาก ทั้งนี้เพราะเมื่อไม่มีรายได้ จากพ่อแล้ว ครอบครัวของเขาก็ไม่มีปัญญาส่งเสียเขาไปเรื่อยๆ โดยไม่มีที่สิ้นสุดได้ ดังนั้นมาร์กซจึงเริ่มทำวิทยานิพนธ์ปริญญา เอกด้วยความคาดหวังจะให้ได้ตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์เองนั้นเกี่ยวกับหัวข้อวิชาการที่ไกลตัว กล่าวคือ ข้อเปรียบเทียบต่างระหว่างปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติของเดโมครีตัส กับเอพิคิวรุส ทว่ามาร์กซสังเกตเห็นลักษณะคู่ขนานที่เทียบเคียง กันได้ระหว่างข้อพิพาทแต่ครั้งโบราณเหล่านี้กับวิวาทะเรื่องการ ตีความปรัชญาของจอร์จ วิลเฮล์ม ฟรีดริช เฮเกิล ซึ่งในสมัยนั้น เป็นพื้นที่ที่ทรรศนะทางการเมืองอันหลากหลายในความคิดของ สังคมเยอรมันมาบรรจบพบกัน

วิทยานิพนธ์ได้การรับรองในปี 1841 ทว่าไม่มีการเสนอ ตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยให้ มาร์กซจึงหันมาสนใจวิชาชีพ หนังสือพิมพ์แทน เขาเขียนเรื่องเกี่ยวกับสังคม การเมือง และ ปรัชญาให้หนังสือพิมพ์แนวเสรีนิยมที่เพิ่งออกใหม่ชื่อ *ไรนิช กาเซตต์ (Rhenish Gazette – Rheinische Zeitung)* บทความ ของเขาเป็นที่ชื่นชม และการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมาร์กซกับ หนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวก็เพิ่มขึ้นถึงขั้นที่เมื่อบรรณาธิการ ลาออกตอนปลายปี 1842 ก็เห็นชัดว่ามาร์กซเหมาะที่จะเข้ารับ ตำแหน่งแทนแม้เขาเพิ่งมีอายุเพียง 22 ปี

ทว่างานในตำแหน่งบรรณาธิการของมาร์กซก็ไม่มีนิยาม แม้จะไม่ใช้ความผิดพลาดของเขาก็ตาม ในสภาพที่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เป็นที่สนใจเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่ตรวจพิจารณาสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลปรัสเซียก็หันมาใส่ใจมันเพิ่มขึ้นเช่นกัน ชุบตะบความของมาร์กซว่าด้วยความยากไร้ของชาวไร่ร่อนในหุบเขามอแซลล์ อาจถูกมองว่าปลุกระดมให้เคียดแค้นรุนแรงเป็นพิเศษ การณ์จะเป็นเช่นใดก็ตาม รัฐบาลปรัสเซียก็ตัดสินใจสั่งปิดหนังสือพิมพ์ฉบับนี้

มาร์กซไม่ได้เสียใจอะไรที่ทางการรัฐบาล “คืนเสรีภาพให้กับผม” ดังที่เขาเขียนเล่าในจดหมายถึงเพื่อนคนหนึ่ง (MC 50) เมื่อปลอดจากหน้าที่บรรณาธิการแล้ว เขาก็เริ่มงานศึกษาปรัชญาการเมืองของเฮเกลในเชิงวิพากษ์ นอกจากนี้เขายังมีเรื่องเร่งด่วนกว่าให้ห่วงใยด้วย นั่นคือการแต่งงานกับเจนนี่ ซึ่งเขาหมั้นหมายมาได้เจ็ดปีแล้ว (ดูภาพประกอบ 2) และเขายังต้องการออกจากปรัสเซียที่ซึ่งเขาไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ปัญหาอยู่ตรงที่เขาต้องมีเงินเพื่อจะแต่งงานและตอนนี้เขาก็มาตงงานซ้ำอีก ทว่ากิตติศัพท์ของเขาในฐานะนักเขียนหนุ่มมีแววอนาคตไกลก็ช่วยให้เขาไม่ตกอับ มิชานานเขาก็ได้รับเชิญให้เป็นบรรณาธิการร่วมของสิ่งพิมพ์ฉบับใหม่ ชื่อ *เยอรมัน-เฟรนช์ อันนาลส์ (German-French Annals – Deutsch-Französische Jahrbücher)* งานนี้ทำให้เขามีรายได้พอจะแต่งงานและเป็นอันยุติปัญหาว่าจะไปอยู่ที่ไหนลงไป ทั้งนี้ก็เพราะดังที่ชื่อสิ่งพิมพ์ฉบับใหม่นี้บ่งบอก มันคาดหมายจะดึงดูดนักเขียนและนักอ่านทั้งที่เป็นชาวฝรั่งเศสและเยอรมัน

ภาพประกอบ 2 เจนนี่ มาร์กซ (ชื่อแรกเกิดว่า เจนนี่ ฟอน เวสต์ฟาเลน)

ความคิดปฏิวัติ

คาร์ล กับ เจนนี่ มาร์กซ มาถึงปารีสในฤดูใบไม้ร่วงปี 1843 และมีชานานก็เริ่มคบหาสมาคมกับพวกหัวรุนแรงและสังคมนิยมที่มารวมกลุ่มกันอยู่ในศูนย์กลางความคิดหัวก้าวหน้าแห่งนี้ มาร์กซเขียนบทความให้ *เยอรมัน-เฟรนช์ อันนาลส์*

สองบท อย่างไรก็ตามวารสารฉบับนี้ยังอายุสั้นเสียยิ่งกว่าหนังสือพิมพ์ *ไรนิช กาแซตต์* ก่อนหน้านั้นอีก วารสารฉบับแรกสุดดึงดูดผู้เขียนชาวฝรั่งเศสไม่ได้เลยสักคนและฉะนั้นจึงแทบไม่ถูกทักถามถึงในปารีส ขณะเล่มวารสารที่ส่งไปรัสเซียก็ถูกทางการยึดหมด ผู้ออกเงินหนุนหลังโครงการจัดพิมพ์วารสารพากันถอนตัว ระหว่างนั้นเอง เนื่องจากความคิดแบบคอมมิวนิสต์และปฏิวัติที่แสดงออกในวารสารฉบับแรกที่ถูกยึด รัฐบาลปรัสเซียจึงออกหมายจับบรรดาบรรณาธิการ เป็นอันว่าบัดนี้มาร์กซกลับไปปรัสเซียไม่ได้แล้วและกลายเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมือง โชคดีที่เขาได้รับเงินก้อนโตจากอดีตผู้ถือหุ้นหนังสือพิมพ์ *ไรนิช กาแซตต์* ดังนั้นเขาก็เลยไม่ต้องหางานทำ

ตลอดปี 1844 มาร์กซคร่ำเคร่งอธิบายขยายความจุดยืนทางปรัชญาของเขา นี่เป็นปรัชญาในความหมายกว้างยิ่งซึ่งรวมเอาการเมือง เศรษฐศาสตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ดำเนินอยู่ในโลกเข้าไว้ด้วย มาถึงตอนนี้มาร์กซพร้อมแล้วที่จะเรียกตัวเองเป็นชาวคอมมิวนิสต์ ซึ่งก็ไม่ใช่สิ่งผิดปกตวิสัยมากมายแต่อย่างใดในปารีสสมัยนั้นเพราะสามารถหาพบชาวสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ทุกประเภทได้ที่นั่น

ในปีเดียวกันนั้นเอง มิตรภาพระหว่างมาร์กซกับเองเกลส์ก็เริ่มขึ้น ฟรีดริช เองเกลส์ (Friedrich Engels ตูภาพประกอบ 6 หน้า 110) เป็นบุตรของนักอุตสาหกรรมชาวเยอรมันผู้เป็นเจ้าของโรงงานทอผ้าฝ้ายในเมืองแมนเชสเตอร์ของอังกฤษด้วย ทว่าตัวเองเองเกลส์เองนั้นได้กลายเป็นนักสังคมนิยมปฏิวัติโดยการติดต่อสัมพันธ์กับแวดวงปัญญาชนเยอรมันเดียวกับที่มาร์กซ

เข้าไปร่วมด้วย เขาเขียนบทความให้ *เยอรมัน-เฟรนช์ อันนาลส์* บทหนึ่งซึ่งส่งผลสะท้อนอย่างลึกซึ้งต่อความคิดของมาร์กซเองในเรื่องเศรษฐศาสตร์ ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่เมื่อเองเกลส์มาเยือนปารีส เขากับมาร์กซจะพบปะกัน ไม่นานไรพวกเขาก็เริ่มร่วมกันเขียนจุลสารฉบับหนึ่ง หรือพูดเสียว่าร่วมกันเขียนสิ่งที่เองเกลส์คิดว่าคงจะเป็นจุลสารฉบับหนึ่ง เองเกลส์ทั้งต้นฉบับส่วนของเขายาว 15 หน้าไว้กับมาร์กซเมื่อเขาออกจากปารีสไปปรากฏว่า “จุลสาร” ฉบับนี้ตีพิมพ์ออกมาภายใต้ชื่อ *ตระกูลศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Family)* ในปี 1845 มันยาวเกือบ 300 หน้าและเป็นหนังสือตีพิมพ์เล่มแรกของมาร์กซ

ขณะเดียวกันนั่นเอง รัฐบาลปรัสเซียกำลังกดดันฝรั่งเศสให้ทำอะไรบางอย่างกับพวกคอมมิวนิสต์เยอรมันที่อาศัยอยู่ในปารีส ในที่สุดก็มีคำสั่งเนรเทศออกมา และครอบครัวของมาร์กซซึ่งตอนนี้รวมลูกคนแรกชื่อเจนนี่เหมือนแม่ก็พากันโยกย้ายไปอยู่กรุงบรัสเซลส์

เพื่อให้ได้รับอนุญาตอยู่ในบรัสเซลส์ มาร์กซต้องสัญญาว่าจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทว่าในไม่ช้าเขาก็ละเมิดคำมั่นนี้โดยจัดตั้งคณะกรรมการติดต่อสื่อสารคอมมิวนิสต์ซึ่งมุ่งหมายให้ชาวคอมมิวนิสต์ในประเทศต่างๆ ได้ติดต่อสัมพันธ์กันถึงกระนั้นมาร์กซก็สามารถอยู่ในบรัสเซลส์นานสามปี เขาเซ็นสัญญากับผู้จัดพิมพ์ว่าจะผลิตหนังสือออกมาเล่มหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยบทวิเคราะห์วิจารณ์ทางเศรษฐศาสตร์และการเมือง สัญญากำหนดให้หนังสือเสร็จเรียบร้อยในฤดูร้อนปี 1845 ปรากฏว่านี่กลายเป็นเส้นตายแรกในหลายๆ เส้นตายที่หนังสือซึ่งจะกลาย

เป็นเรื่อง *ทุน (Capital)* เล่มนี้เสร็จไม่ทัน ผู้จัดพิมพ์ตกลงจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้ล่วงหน้าก่อนได้รับต้นฉบับ ซึ่งไม่ต้องสงสัยเลยว่าเป็นเรื่องที่เขาเสียใจไปนานเท่านั้น (สัญญานี้ถูกยกเลิกไปในท้ายที่สุด และชายผู้เคราะห์ร้ายคนนี้ยังคงพยายามตามทวงเงินของเขาคืนอยู่แม้ในปี 1871) ตอนนี้เองเกิลส์เริ่มช่วยเหลือมาร์กซ์ทางการเงินแล้ว ดังนั้นครอบครัวของมาร์กซ์จึงมีเงินพอยังชีพได้

มาร์กซ์กับเองเกิลส์พบปะเจอจะเจอกันบ่อยมาก เองเกิลส์มาyingกรุงบรัสเซลส์ จากนั้นทั้งคู่ก็เดินทางไปอังกฤษเป็นเวลาหกสัปดาห์เพื่อศึกษาเศรษฐศาสตร์ในแมนเชสเตอร์อันเป็นเมืองหัวใจของยุคอุตสาหกรรมใหม่ (ขณะนั้นเจนนีกำลังตั้งครรภ์ลูกสาวคนที่สองของพวกเขาชื่อมอลรา) เมื่อกลับมาบรัสเซลส์มาร์กซ์ก็ตัดสินใจเลื่อนหนังสือเรื่องเศรษฐศาสตร์ของเขาออกไปก่อน ก่อนที่มาร์กซ์จะนำเสนอทฤษฎีของเขาเองอย่างเป็นทางการในสารสาระ เขาอยากล้มล้างความคิดเพื่อเลือกอื่นๆ ที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในแวดวงปรัชญาและสังคมนิยมเยอรมัน ผลลัพธ์ที่ออกมาได้แก่เรื่อง *อุดมการณ์เยอรมัน (The German Ideology)* อันเป็นงานเขียนที่ยาวและบ่อยครั้งเย็นเยื่อเข้าใจยากซึ่งถูกปฏิเสธโดยผู้จัดพิมพ์อย่างน้อยเจ็ดรายและต้องล้มเลิกการจัดพิมพ์ไปในที่สุด ดังที่มาร์กซ์เขียนภายหลังว่า “ทิ้งมันให้หนูแพะเล็มวิจารณ์ไป” (P 246)

นอกจากเขียน *อุดมการณ์เยอรมัน* แล้ว มาร์กซ์ใช้เวลาไม่นานโขช่วงอยู่กรุงบรัสเซลส์ที่ยาวโจมตีใครต่อใครหลายคน ที่อาจเป็นพันธมิตรกับเขาได้ในการต่อสู้ที่กว้างออกไปกับ

ทุนนิยม เขาเขียนงานวิวาทะอีกชิ้นหนึ่งเพื่อโจมตี ปีแอร์-โจเซฟ ปรูดอง (Pierre-Joseph Proudhon) นักสังคมนิยมชั้นนำชาวฝรั่งเศส ถึงแม้ในทางทฤษฎีมาร์กซจะคัดค้านสิ่งที่เขาเรียกว่า “ทำที่แบบไสยศาสตร์ต่ออำนาจหน้าที่” (MC 157) แต่ตัวมาร์กซเองกลับปักใจเชื่อความสำคัญของความคิดตัวเองเสียจนกระทั่งอดรันทนไม่ค่อยได้กับความเห็นที่แตกต่างจากของตัวเอง นี่นำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งบ่อยครั้งในคณะกรรมการติดต่อสื่อสารคอมมิวนิสต์และสันนิบาตคอมมิวนิสต์ซึ่งก่อตั้งขึ้นตามมา

มาร์กซสบโอกาสที่จะทำให้ความคิดของเขากลายเป็นพื้นฐานของกิจกรรมชาวคอมมิวนิสต์เมื่อเขาไปลอนดอนเพื่อเข้าร่วมการประชุมใหญ่ขององค์การสันนิบาตคอมมิวนิสต์ที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นใหม่ในเดือนธันวาคมปี 1847 ในการวิวาทะกันยืดยาวหลายรอบ เขาปกป้องพรรคนะของตัวเองว่าลัทธิคอมมิวนิสต์จะปรากฏขึ้นได้อย่างไร และในที่สุดเขาก็กับเองเกลส์ก็ได้รับมอบหมายภาระหน้าที่ให้ยกร่างลัทธิความเชื่อของสันนิบาตฯ ขึ้นมาด้วยภาษาเรียบง่าย ผลลัพธ์ของการนี้คือ *คำประกาศพรรคคอมมิวนิสต์ (The Communist Manifesto)* ซึ่งตีพิมพ์ออกมาในเดือนกุมภาพันธ์ปี 1848 มันจะกลายมาเป็นเค้าโครงคลาสสิกแห่งทฤษฎีของมาร์กซต่อมา

อย่างไรก็ตาม *คำประกาศฯ* หาได้ประสบผลสำเร็จโดยทันทีไม่ ก่อนมันจะตีพิมพ์ออกมา สถานการณ์ในยุโรปก็ได้พลิกโฉมไปโดยการปฏิวัติฝรั่งเศสปี 1848 เหตุการณ์นั้นเป็นตัวลั่นไกให้การเคลื่อนไหวปฏิวัติปะทุขึ้นทั่วยุโรป รัฐบาลชุดใหม่ของฝรั่งเศสยกเลิกคำสั่งเนรเทศมาร์กซในจังหวัดเดียวกับ

ที่รัฐบาลชีวิตกของเบลเยียมให้เขาออกจากประเทศภายใน 24 ชั่วโมง ครอบครัวมาร์กซจึงไปปารีสก่อน แล้วจากนั้นเมื่อได้ข่าว การปฏิวัติในเบอร์ลินก็เดินทางกลับไรน์แลนด์ ในเมืองโคโลญ มาร์กซระดมเงินทุนเพื่อออกหนังสือพิมพ์ที่เรียกร่องการเปลี่ยนแปลงขั้นรากฐานชื่อว่า นิว ไรนิช กาเซตต์ (*New Rhenish Gazette – Neue Rheinische Zeitung*) หนังสือพิมพ์ ห้วนีสนับสนุนขบวนการประชาธิปไตยต่างๆ อย่างกว้างขวาง ที่ได้ก่อการปฏิวัติขึ้น หนังสือพิมพ์เฟื่องฟูอยู่พักหนึ่ง แต่พอ กระแสปฏิวัติเริ่มแผ่วลง ระบอบกษัตริย์ปรัสเซียก็ผงาดตนขึ้นมาใหม่ และมาร์กซถูกบีบบังคับให้ต้องออกเดินทางอีก เขาออกไปปารีสแต่แล้วก็โดนเนรเทศอีกหน ด้วยเหตุนี้ในวันที่ 24 สิงหาคม ค.ศ. 1849 เขาจึงโดยสารเรือไปอังกฤษเพื่อรอจนกว่า การปฏิวัติที่ถึงที่สุดกว่านี้จะเปิดช่องให้เขากลับภาคพื้นทวีปยุโรปได้

ลงหลักปักฐานในลอนดอน

มาร์กซอาศัยอยู่ในลอนดอนตลอดช่วงชีวิตที่เหลือ แรกครอบครัวของเขายากจนมากทีเดียว บ้านคือห้องสองห้องที่ย่านโซโฮ เจนนี่ตั้งครรภ์ลูกคนที่สี่ (ลูกชายชื่อเอ็ดการ์ ซึ่งเป็นลูกคนที่สามเกิดที่กรุงบรัสเซลส์) แต่ถึงกระนั้นมาร์กซก็ยังร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างเอาการเอางานกับสันนิบาตคอมมิวนิสต์ เขาเขียนเรื่องการปฏิวัติในฝรั่งเศสและผลในภายหลังของมัน อีกทั้งพยายามจัดตั้งการเคลื่อนไหวหนุนช่วย